

“Технологія”, метою якої в основній школі є формування технічного світогляду і відповідний рівень освіти учнів, закріплення на практиці знань про технологічну діяльність, спираючись на закони розвитку виробництва, ознайомлення учнів з роллю інформаційно-комунікаційних технологій в сучасному виробництві та повсякденному житті [4]. Все це сприяє активізації пізнавальної діяльності дитини, створює оптимальні умови для прояву творчої активності особистості, що дозволяє зробити висновок: найбільший ефект у розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання дає виконання проектних завдань, а могутній фундамент для розвитку творчого потенціалу створює проектно-технологічна діяльність.

Використана література:

1. *Архангельский П. В.* Проектная система организации работ в трудовой школе // На путях к новой школе. – 1931. – № 2. – С. 50-56.
2. *Бабанский Ю. К.* Оптимизация процесса обучения. – М. : Просвещение, 1977. – 192 с.
3. *Брыкова О. В.* Проектная деятельность в учебном процессе / О. В. Брыкова, Т. В. Громова. – М. : Чистые пруды, 2006. – 32 с. – (Библиотечка “Первого сентября”, серия “Управление школой”. – Вып. 5 (11)).
4. *Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; відповід. ред. В. Г. Кремень.* – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. *Лозова В. І.* Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. – Харків : “РЦНІТ”, ХДПУ, 2000. – 175 с.
6. *Пономарев Я. А.* Психология творчества. – М. : Наука, 1976. – 303 с.
7. *Проектно-технологічна діяльність учнів на уроках трудового навчання: теорія і методика : монографія / В. В. Бербец, Т. М. Бербец, Н. В. Дубова та інші ; за заг. ред. О. М. Коберника.* – К. : Наук. світ, 2003. – 172 с.
8. *Сухомлинський В. О.* Вибрані твори : у 5 т. – Т. 2. – К. : Рад. школа, 1986. – 348 с.
9. *Талызина Н. Ф.* Формирование познавательной деятельности младших школьников : книга для учителя. – М. : Просвещение, 1988. – 175 с.
10. *Теплов Б. М.* Психология : учебник для средней школы. – М. : Просвещение, 1953. – 251 с.
11. *Шамова Т. И.* Активизация учения школьников. – М. : Педагогика, 1998. – 74 с.
12. *Шевцова С. М.* Використання методу проектів у плеканні обдарованої особистості / Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати. Практично зорієнтований збірник. – К. : Департамент, 2003. – 500 с.

Кильдерова Л. В. Предпосылки развития творческих способностей старшеклассников в условиях проектно-технологической деятельности.

В статье рассматривается проблема развития творческих способностей учеников, метод проектов и его преимуществ в процессе трудовой учебы.

Ключевые слова: трудовая учеба, метод проектов, знания, проектно-технологическая деятельность.

Kilderova L. V. Pre-conditions of development of creative capabilities of senior pupils in the conditions of project technological activity.

In the article the problem of development of creative capabilities of students, method of projects and his advantages, is examined in the process of labour studies.

Keywords: labour studies, method of projects, knowledge, проектно-технологічна activity.

Кириленко О. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

МОНІТОРИНГ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

У статті розглядається виникнення моніторингового оцінювання як методу дослідження системи

і освітнього процесу для поліпшення його якості, поняття моніторингу в освіті.

Ключові слова: моніторингове оцінювання; моніторинг в освіті; об'єкти, види, функції, принципи моніторингу; педагогічний моніторинг; навчальні досягнення.

Теоретичний аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених, ознайомлення з матеріалами науково-практичних конференцій показує, що проблема отримання якісної, об'єктивної інформації в області педагогічної діяльності набула важливого значення, оскільки почала формуватися соціальна база споживачів такої інформації [2, 3, 4, 6]. В ній зацікавлений і викладач для самооцінки професійної діяльності та оцінки діяльності студента з ціллю її корекції, і навчальний заклад для оцінки якості роботи викладачів та отримання цінної інформації про ефективність навчального процесу [5, с. 92]. Тому саме моніторинг в освіті є реально діючим механізмом виділення факторів, які забезпечують досягнення максимально можливої ефективності навчального процесу.

У статті розглядається історія виникнення моніторингового оцінювання як методу дослідження системи та освітнього процесу для поліпшення його якості; поняття моніторингу в освіті; його об'єкти, види, функції, принципи.

Історія розвинення ідеї оцінювання результатів діяльності навчальних закладів нараховує понад 100 років. Офіційно на національному та регіональному рівнях моніторингове оцінювання як метод дослідження систем освіти і освітнього процесу для поліпшення його якості починається з 30-х років ХХ століття [1, с. 520].

Перший етап (30-50 роки ХХ ст.) – з метою фундаментального реформування системи шкільної освіти США американська асоціація за допомогою моніторингу досліджує рівень підготовки випускників 30 шкіл та сформованих в них афективних рис (суспільна позиція, критичне мислення). З другої половини 50-х років оцінювання як інструмент дослідження систем освіти поширюється в Європі. Моніторинг в освіті широко використовують в різних країнах при плануванні та під час практичного впровадження освітніх реформ.

Другий етап (60-70 роки) характеризується виходом цих досліджень на міжнародний рівень та обґрунтуванням концептуальних засад моніторингу, розробкою системи освітніх індикаторів. У 1959 році Міжнародною асоціацією зі шкільної успішності (ІЕА) уперше проведено міжнародне порівняльне моніторингове дослідження успішності з математики учнів початкової і середньої школи (FIMS). На початку 60-х років у США створено експериментальний комітет з проблем вимірювання освітнього розвитку під головуванням Ралфа В. Тайлора.

На третьому етапі (80-90 роки) актуальності набувають проблеми визначення рентабельності, організації ефективного управління ресурсами, оцінювання продуктивності забезпечення освітніх систем. Якість освіти стає політичною категорією. Велику роль у цьому відіграє значне поширення в гуманітарній сфері, у тому числі й освіті, систем оцінки якості та управління (менеджменту) якістю.

Четвертий етап (з середини 90-х років ХХ століття до наших днів) ознаменувався спрямованістю на політичну підтримку та наукову обґрунтованість досліджень. Дослідження спираються на потужну методологічну базу, використовуються статистичні методи вимірювання теоретичних даних, впроваджуються багаторівневі моделі. Стає можливим створення ієрархічно-впорядкованої, багаторівневої інформації системи управління якістю освіти. У міжнародних дослідженнях TIMSS (міжнародне дослідження якості математичної та природничо-наукової освіти), CIVICS (порівняльна оцінка громадянської освіти випускників середньої та основної школи), PISA (міжнародна програма оцінки знань та умінь учнів за напрямками “грамотність читання”, “математична грамотність”, “природничо-наукова грамотність”), PIRLS (міжнародний проект “Вивчення якості читання та розуміння тексту”), IEAP (дослідження порівняльної оцінки математичної підготовки учнів), SITES (порівняльне дослідження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті)

реалізуються експерименти, спрямовані на створення ефективних методик вимірювання параметрів досліджуваних об'єктів у системі освіти та освітньому середовищі, визначення єдиних показників і критеріїв якості освіти та окремих її складових.

В Україні історія становлення системи моніторингу освіти на національному рівні починається з 1997 року створенням Центру моніторингу освіти при Інституті змісту і методів навчання Міністерства освіти України. З 1999 року його реформовано у відділ моніторингу якості загальної середньої освіти Науково-методичного центру середньої освіти, який започатковує всеукраїнські моніторингові дослідження.

У 1999 році засновано першу в Україні організацію у сфері професійного оцінювання та відбору кадрів – Центр тестування професійної компетентності при Міністерстві охорони здоров'я України.

У 2005 році утворено Український центр оцінювання якості освіти з регіональними підрозділами, яким проведено моніторинг якості навчальних досягнень у початкових (4-х) та 8-х класах за технологією TIMSS. Осередками формування регіональних систем Моніторингу освіти стають місто Київ, Вінницька, Донецька, Львівська, Харківська області та Автономна Республіка Крим.

У 2007 році створено Центр моніторингу столичної освіти, який досліджує стан функціонування системи освіти м. Києва, її ефективність і якість. Місія Центру полягає у віддзеркаленні реальних освітніх процесів у місті Києві, побудові моделей майбутнього стану системи столичної освіти, шляхів її успішного розвитку.

Методологію педагогічних вимірювань та моніторингу освіти розробляли Т. Гусен, Б. Блум, Річард М. Вулф, Джон Ф. Ківз, Джеймс С. Коулман, Т. Невіл Послтвейт, Р. Тайлор, Р. Торндайк, а також українські дослідники – І. Булах, Г. Єльнікова, О. Локшина [4], Т. Лукіна [2], О. Ляшенко та російські вчені – В. Кальней [6], О. Майоров [3], Д. Матрос, А. Орлов, Д. Полев, Н. Селезньова, О. Субетто, С. Шишов [6] та інші.

Вперше поняття моніторинг було використано у ґрунтознавстві, потім в екології (моніторинг навколишнього середовища), пізніше – у біології, техніці, соціології, економіці, банківській діяльності, психології, теорії управління, медицині [1, с. 519]. У сфері освіти, зокрема управління якістю освіти, моніторинг використовується порівняно недавно та формується як інформаційна база системи управління освітою. Для України моніторинг в освіті є новим явищем.

Моніторинг в освіті (лат. *monitor* – той, що нагадує, наглядає, застерігає) – спеціальна система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан освіти, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій її розвитку та розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі [1, с. 519].

Об'єктами моніторингу виступають:

– система освіти (загальна середня, професійна вища, національна або загальнодержавна, регіональна система, муніципальна);

– ресурси (кадрові, матеріально-технічні);

– процеси (педагогічний процес в цілому та окремі його складові);

– діяльність (управлінська, трудова, навчальна);

– явища (вихованість, освіченість, майстерність педагога та інші).

Існують різні види освітнього моніторингу:

За призначенням:

– *інформаційний*, що полягає у збиранні, накопиченні та систематизації, а іноді й поширенні інформації, але не потребує проведення спеціального узагальнення на етапі збору інформації;

– *управлінський*, що передбачає збирання та узагальнення інформації за певними показниками з метою вивчення конкретної освітньої проблеми та вироблення відповідних

рекомендацій щодо формування політики і прийняття органами управління освітою необхідних рішень.

За ієрархією систем управління:

- індивідуальний;
- інституційний (або локальний, шкільний);
- муніципальний;
- обласний (регіональний);
- національний (загальнодержавний).

Виділяють також міжнародний рівень проведення моніторингу в сфері освіти.

Функції моніторингу:

- інформаційна;
- активізуюча;
- формуюча;
- корекційна;
- кваліметрична;
- діагностична;
- аналітична;
- моделююча;
- прогностична;
- управлінська.

Моніторинг в освіті заснований на принципах:

- узгодженості нормативно-правового, організаційного та науково-методичного забезпечення його складових частин;
- об'єктивності одержання та обробки;
- комплексності дослідження різноманітних аспектів освітнього процесу, обробки та аналізу одержаних результатів;
- безперервності та тривалості спостережень за станом освіти;
- своєчасності отримання, обробки та використання об'єктивної інформації про якість освіти;
- перспективності запланованих моніторингових досліджень, спрямованість їх на розв'язання актуальних завдань розвитку освіти;
- рефлексивності;
- гуманістичної спрямованості моніторингу якості освіти;
- відкритості та оперативності доведення результатів досліджень до відповідних органів управління, громадськості, зацікавлених міжнародних установ.

Під педагогічним моніторингом розуміють систему збору, зберігання, обробки та поширення інформації про діяльність викладача, яка забезпечує неперервне стеження за станом і прогнозуванням розвитку процесу навчання. В рамках моніторингу проводиться виявлення та оцінювання проведених педагогічних дій. При цьому забезпечується зворотній зв'язок, який повідомляє про відповідність фактичних результатів діяльності педагогічної системи її кінцевим цілям. Задача моніторингу полягає саме в тому, щоб правильно оцінити ступінь, напрямок і причини відхилення.

Об'єктом педагогічного моніторингу виступають суб'єкти навчального процесу – студенти, викладачі.

Педагогічний моніторинг тільки тоді має зміст, коли він містить певну логічно завершену схему, поставлені конкретні цілі та після завершення моніторингу зроблені конкретні висновки, прийняті конкретні рішення і намічені шляхи їх реалізації. Педагогічний моніторинг ефективний коли він цілеспрямований, систематичний, планомірний, оперативний, направлений на певний об'єкт, форми і методи відповідають цілям і змісту.

Для того, щоб моніторинг був застосований в навчальному процесі, необхідно [6, с. 134]:

- відсутність жорсткого часового фактору при вивченні навчального матеріалу;
- виділити інваріантну складову навчального матеріалу, яка є обов'язковою для засвоєння кожним студентом, незалежно від його здібностей;
- сформулювати цілі навчання таким чином, щоб їх досягнення міг перевірити будь-який експерт.

Очевидним є зв'язок моніторингу з цілями навчання, які є вихідною основою моніторингу.

Моніторинг є важливим інструментом перевірки та оцінки ефективності впроваджуваного змісту освіти, використовуваних методик, слугує основою для обґрунтованих шляхів усунення недоліків навчального процесу та основою для прийняття ефективних управлінських рішень. Особливість моніторингу, як контролюючої технології, полягає в тому, що підвищується об'єктивність оцінки якості знань.

В технологію моніторингу включені контролюючі дії і результат навчання. Методи вивчення навчального матеріалу, форми організації навчальних занять, безумовно, впливають на результат навчання, але вони не є складовими моніторингу. Найважливіше значення в навчальному процесі мають цілі навчання: для організації, і для результату. Більш того без діагностуючих цілей навчання неможливий моніторинг.

Під час моніторингу навчальних досягнень слід виходити з того яких результатів навчання ми очікуємо, чого студенти мають навчитися відповідно до цілей навчального закладу та більш конкретних навчальних цілей.

Використана література:

1. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 519-521;
2. Лукіна Т. О., Патрикєєва О. О. Моніторинг якості освіти: теорія та практика. – К. : Плеяди, 2005. – 112 с.
3. Майоров А. Н. Моніторинг в освіті. – СПб. : Образование, Культура, 1998. – 344 с.
4. Моніторинг якості освіти: світовий досвід та українські перспективи : посібник / за заг. ред. О. І. Локшиної. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
5. Стандарти та норми забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. В кн. Основні засади розвитку вищої освіти України. – Частина 3 / за редакцією С. М. Ніколаєнко. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. – 181 с.
6. Шишов С. Е., Кальней В. А. Школа: моніторинг якості освіти. – М. : Педагогическое общество России, 2000. – 320 с., приложения.

Кириленко Е. И. Мониторинг учебных достижений студентов.

В статье рассматривается возникновение мониторингового оценивания как метода исследования системы и образовательного процесса для улучшения его качества, понятия мониторинга в образовании.

Ключевые слова: мониторинговое оценивание; мониторинг в образовании; объекты, виды, функции, принципы мониторинга; педагогический мониторинг; учебные достижения.

Kyrylenko Elena. The monitoring of educational achievement of the students.

In the article are considered the appearance of the monitoring evaluation as the research method of the educational system and process for the improvement of its quality, the conception of the monitoring in the education.

Keywords: monitoring evaluation; the monitoring in the education; objects, sorts, functions and principles of the monitoring; pedagogical monitoring; educational achievements.